

Aangespoelde vogels op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden, 2003-2007

Steve Geelhoed

Inleiding

Het is bijna vier jaar geleden dat er in Fitis een bijdrage stond over de tellingen van aangespoelde vogels, zogenoemde stookolieslachtoffers of nog korter stookpieten, op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden (Geelhoed, 2003). Hoog tijd dus voor een nieuw beknopt overzicht, waarin de resultaten van de afgelopen jaren worden gepresenteerd. Misschien worden lezers gestimuleerd om in de toekomst eens een stukje strand af te zoeken.

Telmethode

De telwijze is in de Avifauna (Geelhoed et al., 1998) al uitvoerig uit de doeken gedaan. In principe komt het tellen van stookpieten neer op wandelen en kijken. Simpel kan haast niet. De praktijk is iets minder simpel, want soms zijn de restanten van aangespoelde vogels zo vergaan dat determinatie lastig kan zijn. Meestal kunnen gevonden vogels echter wel gedetermineerd worden, waarbij naast soort ook informatie wordt genoteerd over leeftijd, geslacht, kleurfase, oliebevuilding en andere bijzonderheden. Om dubbeltellingen te voorkomen worden de vleugelpunten van gevonden kadavers afgeknipt. De telresultaten worden landelijk verzameld door de werkgroep NSO van de Nederlandse Zeevogelgroep (NZG/NSO, vroeger bekend als Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek).

Vanaf oktober 2003 tot en met maart 2007 is gedurende het winterseizoen ruim 100 km strand tussen Noordwijk en IJmuiden afgezocht. Het aantal tellingen varieerde van nul in 2005 tot zeven in 2007. Daarmee ligt de telinspanning op hetzelfde lage niveau van de laatste jaren, maar zijn 'onze' trajecten nog steeds het best onderzochte strand tussen Hoek van Holland en Den Helder. De meeste kilometers werden geteld in januari en opvallend genoeg in oktober, een maand waarin traditiegetrouw weinig wordt geteld (zie tabel 1).

Tabel 1. Resultaten van tellingen van aangespoelde vogels op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden, oktober 2003 t/m maart 2007.

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Totaal
Getelde km's	23,8	16	9,5	33,6	10,2	7,1	0,1	100,5
Geen vondsten	1	1		1	1			
Noordse Stormvogel	10			2	3			15
Stormvogeltje					1			1
Vaal Stormvogeltje							1	1
Jan-van-gent		1		2	1			4
Kuifaalscholver				1				1
Roodkeelduiker			1	1				2
Duiker spec					1			1
Wintertaling	1							1
Houtsnip		1			1			2
Grote Jager	1			1				2
Kokmeeuw					1			1
Stormmeeuw				1	2			3
Grote Mantelmeeuw			1	6	1			8
Kleine Mantelmeeuw	2							2
Zilvermeeuw	1			7	2			12
Drieteenmeeuw	4	1		4	4			13
Meeuw spec					1			1
Zeekoet	5	26	2	25	21			79
Alk				22	18			40
Kleine Alk		9						9
Papegaaiduiker				1				1
Merel		1						1
Zwarte Kraai				1				1
Spreeuw					1			1
Totaal	24	39	4	74	58	0	1	202
Km-gemiddelde	1,0	2,4	0,4	2,2	5,7	0	(10)	2,0

Vondsten

Tijdens de tellingen werden 202 vogels verdeeld over 24 soorten gevonden (zie tabel 1). Naast vogels werden ook een Bruinvis en een Gewone Zeehond gevonden. De soortenlijst is enigszins geflatteerd. Zo is een toevallig gevonden Vaal Stormvogeltje bij de Zuidpier van IJmuiden als telling van 100 meter in het NSO-archief opgenomen.

Alle soorten samen waren 'goed' voor een gemiddelde dichtheid van 2,0 kadaver/km. Dit is laag in vergelijking met het gemiddelde van 3,6 kadaver/km in de periode 1964-1999 (Camphuysen, 2000), maar hoog in vergelijking met de daarop volgende periode 2000-2003 (Geelhoed, 2003). Het relatief hoge gemiddelde werd met name veroorzaakt door de

eerste maanden van 2007, waarin tussen Zandvoort en Bloemendaal 'ouderwetse' dichtheden van 5.6-7.1 kadaver/km werden gevonden. Tot eind 2006 waren de woorden van Kees Camphuysen (2000) over het strand ten zuiden van IJmuiden, Zuid-Holland in de NSO-indeling, die ik in het vorige overzicht citeerde van toepassing *"Zuid-Holland is door een chronisch gebrek aan vondsten (voornamelijk als gevolg van vossenpredatie en door schoonmaakwerkzaamheden rond badplaatsen) niet populair bij tellers van olieslachtoffers. Niet alleen was het aantal tellingen gering, ook het aantal vondsten per telling was lager dan waar ook in Nederland."* Of de 'ouderwetse' dichtheden in 2007 een incident of een trendbreuk waren zal de toekomst uit moeten wijzen.

Zoals gebruikelijk waren Zeekoet en Alk de talrijkste soorten. Noordse Stormvogel, Zilvermeeuw en Drieteenmeeuw waren minder algemeen, maar behoren nog altijd tot de vijf meest gevonden soorten. Er is ook weer een aantal zeldzamere soorten gevonden: Kuifaalscholver, Stormvogeltje, Vaal Stormvogeltje en Papegaaiduiker. Een Zwarte Kraai op 23 januari 2007 was pas de eerste vondst op 'onze' stranden.

Als we kijken naar het aandeel met olie besmeurde vogels zien we dat 29% van de min of meer complete kadavers sporen van olie op het verenkleed had. Als de minder complete kadavers meegeteld worden als bevuild dan krijgen we een maximaal oliebevuilingspercentage van 60%. Deze bevuilingspercentages zijn lager dan pakweg tien jaar geleden, maar zijn uiteraard nog steeds te hoog. De zee lijkt schoner te worden.

Een ondergestoven onvolwassen Alk. Steve Geelhoed

Komende jaren

Het zal duidelijk zijn dat voortzetting van de tellingen nuttig is. En dat er een hogere telinspanning nodig is om er zeker van te blijven dat de tellingen bruikbaar blijven voor een voortgaande monitoring van olie op zee. Afgelopen winter lijkt de trend van lage aantallen gevonden kadavers gekeerd. Telformulieren, informatie over de methode en hulpmiddelen bij de herkenning zijn te verkrijgen bij ondergetekende of Kees Camphuysen, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend (Texel), E-mail: kees.camphuysen@wx.nl.

Kees verwerkt ingezonden tellingen onmiddellijk en houdt iedereen voortdurend over het telwerk en de vondsten op de hoogte op internet via <http://home.planet.nl/~camphuys/NZGNSO.html>. Deze pagina is ook te bereiken via het stookpietendeel op de veldwerkpagina van de VWG-website <http://www.vwgzkl.nl/>. Om dubbeltellingen te voorkomen is het verstandig voor een telling even contact op te nemen met ondergetekende.

Dankwoord

Gegevens voor deze bijdrage werden door een select gezelschap aan de werkgroep NZG/NSO doorgegeven: F. Cottaar, R. Draijer, J. van Dijk, E. Hin, J. Jacobs, S. Geelhoed, K. Kooimans, M.P. Lantsheer, E. Soldaat, T. van Spanje, A. Sterk & H. Verkade. Allen worden hartelijk bedankt voor hun inspanningen.

Literatuur

- Camphuysen, C.J., 2000. Tellingen van aangespoelde vogels op het strand van Zuid-Kennemerland. Fitis 36(4): 191-199.
- Camphuysen, C.J., 2003. Olieslachtoffers op de Nederlandse kust, 2002/2003: trendbreuk geconstateerd in de gevonden oliebevuilingspercentages. CSR Report 2003-01, CSR Consultancy, Oosterend, Texel.
- Geelhoed, S.C.V., 2003. Aangespoelde vogels op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden, 2000-2003. Fitis 39(4): 163-167.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.

S.C.V. Geelhoed, Leon.Springerlaan 300, 2033 TH Haarlem